

RETTENS DOM (Femte Afdeling)

30. juni 2005 *

I sag T-347/03,

Eugénio Branco, L^{da}, Lissabon (Portugal), ved avocat B. Belchior, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, først ved A. Alves Vieira og A. Weimar, derefter ved P. Andrade og Weimar, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

* Processprog: portugisisk.

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning K(2002) 3455 af 23. oktober 2002 om nedsættelse af tilskud fra Den Europæiske Socialfond i forbindelse med sag nr. 870302 P3,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET
I FØRSTE INSTANS (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Vilaras, og dommerne F. Dehousse og D. Šváby,

justitssekretær: H. Jung,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 18. januar 2005,

afsagt følgende

Dom

Retsforskrifter

- 1 Ved EF-traktatens artikel 123 (nu artikel 146 EF) oprettedes Den Europæiske Socialfond (ESF) med det formål at forbedre arbejdskraftens beskæftigelsesmuligheder inden for det indre marked og således bidrage til en højnelse af levestandarden navnlig gennem erhvervsuddannelse. EF-traktatens artikel 124, stk. 1 (nu artikel 147, stk. 1, EF), pålægger Kommissionen at administrere fonden.

- 2 I medfør af artikel 5, stk. 1 og 2, i Rådets afgørelse 83/516/EØF af 17. oktober 1983 om ESF's opgaver (EFT L 289, s. 38) udgør fondens tilskud 50% af de tilskudsberettigede udgifter; tilskuddet må dog ikke overstige det økonomiske tilskud, den pågældende medlemsstats offentlige myndigheder yder.

- 3 Med henblik på at iværksætte denne afgørelse har Rådet vedtaget forordning (EØF) nr. 2950/83 af 17. oktober 1983 om gennemførelse af afgørelse 83/516 (EFT L 289, s. 1).

- 4 Rådet har derefter vedtaget Rådets forordning (EØF) nr. 2052/88 af 24. juni 1988 om strukturfondenes opgaver og effektivitet samt om samordningen af deres interventioner indbyrdes såvel som med interventionerne fra Den Europæiske Investeringsbank og de øvrige eksisterende finansielle instrumenter (EFT L 185, s. 9). Til gennemførelse af denne forordning har Rådet vedtaget Rådets forordning (EØF) nr. 4255/88 af 19. december 1988 om gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 2052/88 om ESF (EFT L 374, s. 21). Endvidere har Rådet vedtaget Rådets forordning (EØF) nr. 4253/88 af 19. december 1988 om gennemførelsesbestemmelser til forordning nr. 2052/88 for så vidt angår samordningen af de forskellige strukturfondes interventioner indbyrdes såvel som med interventionerne fra Den Europæiske Investeringsbank og de øvrige eksisterende finansielle instrumenter (EFT L 374, s. 1).

- 5 Artikel 10, stk. 2, i forordning nr. 4255/88 har ophævet forordning nr. 2950/83 »med forbehold af artikel 15 i forordning nr. 2052/88 og af artikel 33 i forordning nr. 4253/88«. I medfør af disse to bestemmelser skal ansøgninger, der er indgivet i henhold til tidligere bestemmelser, behandles og godkendes på grundlag af disse bestemmelser.

- 6 Forordning nr. 4255/88 er selv blevet ophævet ved artikel 11 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1784/1999 af 12. juli 1999 om ESF (EFT L 213, s. 5), hvis artikel 9 henviser til de overgangsbestemmelser, der er fastsat i artikel 52 i Rådets forordning (EF) nr. 1260/1999 af 21. juni 1999 om vedtagelse af generelle bestemmelser for strukturfondene (EFT L 161, s. 1). Sidstnævnte bestemmer navnlig, at »denne forordning er ikke til hinder for, at en intervention, som Rådet eller Kommissionen har godkendt på grundlag af [...] enhver anden retsforordning, der gælder for denne intervention den 31. december 1999, videreføres eller ændres, herunder ophæves helt eller delvis«.
- 7 Det følger af den samlede virkning af disse bestemmelser, at forordning nr. 2950/83 fortsat finder anvendelse på det omhandlede tilskud, og særligt, at den anfægtede beslutning skal være i overensstemmelse hermed.
- 8 Artikel 1 i forordning nr. 2950/83 opregner de udgifter, som kan være genstand for tilskud fra ESF.
- 9 Fondens godkendelse af en ansøgning om finansiering medfører i henhold til artikel 5, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 udbetaling af et forskud på 50% af det bevilgede tilskud fra den dato, der er anført for foranstaltningens begyndelse. I henhold til artikel 5, stk. 4, i forordning nr. 2950/83 skal anmodninger om udbetaling af saldobeløb indeholde en detaljeret redegørelse for indholdet, resultaterne og finansieringen af den pågældende foranstaltning. Medlemsstaten attesterer den faktiske og regnskabsmæssige rigtighed af de i udbetalingsanmodningerne indeholdte oplysninger.
- 10 Kommissionen kan i henhold til artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 suspendere, nedsætte eller lade tilskuddet bortfalde efter at have givet den pågældende medlemsstat lejlighed til at fremkomme med sine bemærkninger, såfremt tilskuddet fra fonden ikke anvendes på de i godkendelsesbeslutningen fastsatte betingelser. I denne artikels stk. 2 bestemmes det, at de udbetalte beløb, som ikke er blevet anvendt på de i godkendelsesbeslutningen fastsatte betingelser, skal tilbagebetales.

- 11 I henhold til artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 kan såvel Kommissionen som medlemsstaten foretage revision af tilskuddets anvendelse.

- 12 Endelig bestemmer artikel 7 i Kommissionens beslutning 83/673/EØF af 22. december 1983 vedrørende forvaltningen af Den Europæiske Socialfond (EFT L 377, s. 1), at en medlemsstat, der undersøger et tilskud på grundlag af en formodet uregelmæssighed, straks skal underrette Kommissionen.

Sagens baggrund

- 13 Sagsøgeren har indgivet to ansøgninger om tilskud på 11 736 792 portugisiske escudos (sag nr. 870302 P3) og 82 700 897 ESC (sag nr. 870301 P1) for uddannelsesprogrammer rettet mod henholdsvis voksne og unge.

- 14 Søgsmålet vedrører den endelige beslutning, som er truffet vedrørende den første af disse ansøgninger.

- 15 Ved beslutning af 30. april 1987 imødekom Kommissionen den første ansøgning med et beløb på 5 809 712 PTE.

- 16 Den 24. juli 1987 fik sagsøgeren i henhold til artikel 5, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 udbetalt et forskud for ESF's regning på 2 904 856 PTE.

- 17 I begyndelsen af juli 1988, dvs. efter afslutningen af uddannelserne, som blev gennemført i tidsrummet fra den 1. januar 1987 til den 31. december 1987, anmodede sagsøgeren Departamento para os Assuntos do Fundo Social Europeu (Departementet for anliggender vedrørende Den Europæiske Socialfond, herefter »DAFSE«) om udbetaling af saldobeløbet af tilskuddene.
- 18 Efter at have attesteret den faktiske og regnskabsmæssige rigtighed af oplysningerne i disse anmodninger i medfør af artikel 5, stk. 4, i forordning nr. 2950/83, fremsatte DAFSE den 17. oktober 1988 en anmodning om udbetaling over for Kommissionen.
- 19 Den 22. august 1988 anmodede DAFSE imidlertid Inspeção Geral de Finanças (statens regnskabskontrol, herefter »IGF«) om at foretage kontrol af anmodningen om udbetaling af saldobeløbet i medfør af artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 2950/83.
- 20 Den 5. maj 1989 konstaterede IGF, at der forelå retsstridige forhold. Disse vedrørte for det første en underleverance, som sagsøgeren havde overgivet »EB — Contabilidade e Estudos Económicos L^{da}« (herefter »EB L^{da} «), for det andet nogle beløb vedrørende afskrivninger af fast ejendom såvel som leasingafgifter.
- 21 DAFSE meddelte Kommissionen, at myndighederne i henhold til artikel 7 i beslutning 83/673 havde suspenderet udbetalingen af saldobeløbet.
- 22 Den 16. maj 1989 oversendte IGF sin beretning til kriminalpolitiet til orientering.

- 23 Den 30. juli 1990 meddelte DAFSE Kommissionen, at DAFSE på foranledning af IGF's kontrol havde besluttet, at visse udgifter ikke var tilskudsberettigede. Kritikpunkterne vedrørte dels omkostningerne vedrørende den til EB L^{da} overgivne underleverance, dels omkostningerne til dækning af leasingafgifter.
- 24 DAFSE pålagde ved skrivelser af samme dato sagsøgeren inden ti dage at tilbagebetale de forskud, som var ydet af ESF og — som nationalt bidrag — af Den Portugisiske Republik.
- 25 Ved skrivelse af 30. maj 1994 anmodede sagsøgeren Kommissionen om at få oplyst begrundelsen for, at denne endnu ikke havde truffet endelig beslutning vedrørende disse sager.
- 26 Kommissionen svarede ved skrivelse af 16. juni 1994, at de portugisiske myndigheder havde meddelt den, at de pågældende sager i medfør af artikel 7 i beslutning 83/673 var genstand for en undersøgelse på grundlag af en formodet uregelmæssighed.
- 27 Sagsøgeren anlagde sag med påstand om annullation af en beslutning, som virksomheden gjorde gældende Kommissionen havde truffet, dels om afslag på anmodningen om udbetaling af saldobeløbet af de tilskud, fonden havde bevilget, dels om nedsættelse af disse tilskud og om tilbagebetaling af de forskud, som fonden og Den Portugisiske Republik havde udbetalt.
- 28 Denne sag blev ved Rettens dom af 11. juli 1996, Branco mod Kommissionen (sag T-271/94, Sml. II, s. 749), afvist med den begrundelse, at Kommissionen ikke havde taget stilling til anmodningerne om udbetaling af saldobeløbet.

- 29 Den 25. oktober 1996 fik Kommissionen meddelelse om, at der var indledt en undersøgelse ved Tribunal de Instrução Criminal da Comarca do Porto (den kriminelle undersøgelsesret i Porto) angående bedrageri i forbindelse med opnåelse af tilskud til uddannelsesforanstaltninger finansieret af ESF og uretmæssig anvendelse heraf.
- 30 Ved skrivelse af 27. februar 1997, indgået til Kommissionen den 3. marts 1997, opfordrede sagsøgeren Kommissionen til at tage stilling til anmodningen om udbetaling af saldobeløbet.
- 31 Den 17. april 1997 tilsendte Kommissionen DAFSE et udkast til beslutning om at suspendere tilskuddene.
- 32 Sagsøgeren modtog en kopi heraf den 5. maj 1997 og fremsatte sine bemærkninger i to skrivelser dateret den 19. og 21. maj 1997.
- 33 Sagsøgeren anlagde sag med påstand om, at det fastsloges, at der forelå retsstridig passivitet. Sagen blev af Rettens Justitskontor indført i registret som sag T-194/97.
- 34 Den 17. februar 1998 vedtog Kommissionen beslutningen om at suspendere det omhandlede tilskud.
- 35 Den 26. maj 1998 anlagde sagsøgeren sag med påstand om annullation af denne beslutning om suspension. Sagen blev af Rettens Justitskontor indført i registret som sag T-83/98.

- 36 Ved dom af 27. januar 2000 i sagen Branco mod Kommissionen (forenede sager T-194/97 og T-83/98, Sml. II, s. 69) forenede Retten de to sager. Den afviste påstanden om retsstridig passivitet og frifandt Kommissionen for annullationspåstanden.
- 37 Den 4. maj 2000 fastslog Tribunal da relação (appeldomstolen) i Lissabon, at straffesagen mod Kommissionen var bortfaldet på grund af forældelse.
- 38 Kommissionen blev underrettet herom ved skrivelse dateret den 11. juli 2001. Efter denne afgørelse meddelte DAFSE endvidere Kommissionen, at der ikke længere var grundlag for at antage, at der forelå retsstridige forhold ved opnåelsen af de omhandlede tilskud. Myndighederne opfordrede endvidere Kommissionen til at træffe endelig afgørelse vedrørende tilbagebetaling af saldobeløbet.
- 39 Den 8. januar 2002 fremsendte Kommissionen til DAFSE et udkast til beslutning om nedsættelse af det i sagen omhandlede tilskud. Den foreslog at fastsætte det endelige tilskudsbeløb fra ESF til 1 368 910 PTE.
- 40 Den 24. april 2002 underrettede DAFSE Kommissionen om, at man ikke havde nogen indvendinger mod udkastet til beslutning, og tilføjede, at sagsøgeren var blevet underrettet om udkastet til beslutning og ikke havde fremsat bemærkninger til dettes indhold.
- 41 Sagsøgeren fremsatte imidlertid bemærkninger, der blev modtaget af DAFSE den 7. maj 2002.

- 42 Den 23. oktober traf Kommissionen beslutning K(2002) 3455 om nedsættelse af det til sagsøgeren tildelte tilskud. Kommissionen fremførte følgende: »Gennemgang[en] af anmodningen om udbetaling af saldobeløbet har vist, at ud af det samlede tilskud på et beløb af 5 809 712 PTE, som oprindeligt blev godkendt i sag nr. 870302 P3, har selskabet [EB L^{da}] ikke udnyttet et beløb på 2 012 647 PTE. På baggrund af den i skrivelse [...] af 30. juli 1990 citerede revisionsberetning bør tilskuddet nedsættes med 2 428 128 PTE. Det nedsættes således med dette beløb og fastsættes til 1 368 910 PTE.« Dette er den omtvistede beslutning.
- 43 Beslutningen blev sendt til de portugisiske myndigheder den følgende dag, den 24. oktober 2002, med henblik på, at disse skulle underrette sagsøgeren om skrivelsen.
- 44 Som følge heraf anmodede Den Portugisiske Republik sagsøgeren om at tilbagebetale et beløb på 7 661,27 EUR (1 535 946 PTE) for ESF's regning.
- 45 Sagsøgeren anerkendte den 31. juli 2003 modtagelsen af den omtvistede beslutning og ovennævnte krav om tilbagebetaling.

Retsforhandlinger og parternes påstande

- 46 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 9. oktober 2003 anlagde sagsøgeren den foreliggende sag.

47 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Femte Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling og har som led i de foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse, der er omhandlet i artikel 64 i Rettens procesreglement, anmodet parterne om at fremlægge visse dokumenter. Retten har endvidere stillet parterne en række skriftlige spørgsmål. Parterne har fremsendt deres besvarelser og fremlagt dokumenterne inden for den fastsatte frist.

48 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret Rettens mundtlige spørgsmål under retsmødet den 18. januar 2005.

49 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Kommissionens beslutning K(2002) 3455 af 23. oktober 2002 om nedsættelse af tilskud fra ESF i forbindelse med sag nr. 870302 P3 annulleres.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

50 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Formaliteten

- 51 Det fremgår, at Kommissionen har meddelt den omhandlede beslutning til DAFSE i form af en skrivelse, hvorved DAFSE blev underrettet om, at tilskuddet fra ESF i medfør af artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 var blevet nedsat til et mindre beløb end det oprindeligt godkendte.
- 52 Selv om den omtvistede beslutning er rettet til Den Portugisiske Republik, berører den under disse omstændigheder sagsøgeren umiddelbart og individuelt, jf. artikel 230, stk. 4, EF, idet selskabet herved fratages en del af det tilskud, der oprindeligt var bevilget, og idet medlemsstaten ikke her har nogen selvstændig skønnsbeføjelse (jf. Domstolens dom af 7.5.1991, sag C-291/89, Interhotel mod Kommissionen, Sml. I, s. 2257, præmis 12 og 13, og af 4.6.1992, sag C-157/90, Infortec mod Kommissionen, Sml. I, s. 3525, præmis 16 og 17).
- 53 I øvrigt undrer det Kommissionen — der dog ikke har nedlagt en afvisningspåstand i henhold til procesreglementets artikel 114, stk. 1 — at ni måneder passerede mellem den omtvistede beslutnings vedtagelse og underretningen af sagsøgeren herom. Kommissionen undrer sig også over, at sidstnævnte ikke begærede oplysninger om sagens udvikling, når selskabet samtidig siden den 10. marts 2002 havde haft kendskab til udkastet til beslutning. Kommissionen påberåber sig i denne henseende Rettens kendelse af 30. september 1997, INEF mod Kommissionen (sag T-151/95, Sml. II, s. 1541, præmis 47).
- 54 Retten bemærker for det første, at det påhviler den part, der gør gældende, at en sag er anlagt for sent, at føre bevis for, hvornår den begivenhed, der fik fristen til at løbe, er indtrådt (jf. Rettens kendelse af 13.4.2000, sag T-263/97, GAL Penisola Sorrentina

mod Kommissionen, Sml. II, s. 2041, præmis 47). Det følger heraf, at Kommissionens blotte undren ikke kan medføre, at Retten må afvise at antage sagen til realitetsbehandling. Endvidere kan den forsinkelse, hvormed de portugisiske myndigheder underrettede sagsøgeren om den omtvistede beslutning, ikke bebrejdes sidstnævnte.

55 For det andet har Retten i sin kendelse i sagen INEF mod Kommissionen, (præmis 45) faktisk fastslået, at der påhviler den sagsøger, som bliver bekendt med eksistensen af retsakt, der vedrører ham, en pligt til inden for en rimelig frist at anmode om ordlyden heraf i sin helhed med henblik på at skaffe sig nøjagtig viden om retsaktens indhold og begrundelse for at undgå, at sagen afvises. Dog fandt Retten i denne kendelse, at sagsøgeren havde modtaget en skrivelse, i hvilken Kommissionens endelige stillingtagen var udtrykt på utvetydig vis. Imidlertid har sagsøgeren i denne sag ikke modtaget en sådan skrivelse. Sagsøgeren har kun fået meddelt et udkast til beslutning, til hvilket selskabet har fremsat sine bemærkninger. Under disse omstændigheder var sagsøgeren ikke forpligtet til at forhøre sig om, hvorvidt den omtvistede beslutning eventuelt var vedtaget.

56 Kommissionens indsigelser vedrørende sagens realitetsbehandling kan således ikke tages til følge.

Realiteten

57 Sagsøgeren gør fire anbringender gældende. Det første vedrører overtrædelse af artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 og afgørelse 83/516. Med det andet anbringende gøres det gældende, at der foreligger en tilsidesættelse af velerhvervede rettigheder. Det tredje anbringende støttes på princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og retssikkerhedsprincippet. Det fjerde anbringende vedrører tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet.

- 58 De to første anbringender er forbundne i kraft af de klagepunkter vedrørende begrundelsen for den anfægtede beslutning, som de indeholder. Der skal derfor foretages en samlet gennemgang heraf.

A — Det første og det andet anbringende vedrørende dels overtrædelse af forordning nr. 2950/83 og afgørelse 83/516, dels tilsidesættelse af velerhvervede rettigheder

1. Parternes argumenter

- 59 Sagsøgeren hævder, at den anfægtede retsakt udgør en overtrædelse af artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 og afgørelse 83/516. Sagsøgeren anfører endvidere, at beslutningen om godkendelse af dennes ansøgning om tilskud har skabt individuelle rettigheder for selskabet, der derfor har ret til at kræve tilskuddet udbetalt.
- 60 Sagsøgeren gør for det første gældende, at selskabet ikke kan acceptere en yderligere nedsættelse af tilskuddet til 2 965 124 EUR, idet det har gennemført besparelser i forhold til det beløb, som oprindeligt blev godkendt af Kommissionen.
- 61 Sagsøgeren gør for det andet gældende, at den anfægtede beslutning kritiserer selskabets benyttelse af EB L^{da} som underleverandør. Sagsøgeren fremfører, at selskabet benyttede specialiserede tjenesteydelser fra EB L^{da} som en del af en aftale om underleverance vedrørende tilrådgivningsstilling af undervisningspersonale, vedrørende løsning af opgaver, der bestod i teknisk og pædagogisk assistance og erhvervsvejledning, såvel som vedrørende opgaver inden for administration og budgetkontrol. Endvidere var underleverancen tilladt i henhold til både forordning nr. 2950/83 og den oprindelige godkendelsesbeslutning. Ydermere var benyttelsen af

EB L^{da} nævnt i ansøgningen om tilskud. Det er i øvrigt ikke korrekt, at EB L^{da} fakturerede sagsøgeren for tjenesteydelser til »usædvanligt høje priser«, som hævdede af IGF i dennes beretning af 5. maj 1989. De omkostninger til undervisningspersonale, som blev faktureret af EB L^{da}, var i overensstemmelse med de af det portugisiske arbejdsministerium godkendte omkostninger under hensyntagen til praktikanternes uddannelsesniveau. Virksomhedens øvrige ydelser, nemlig planlægningsarbejde, kursusforberedelse, budgetforvaltning, erhvervsvejledning såvel som teknisk og pædagogisk assistance, svarede til markedspriserne. Alle disse udgifter blev afholdt i overensstemmelse med portugisiske og fællesskabsretlige bestemmelser, ligesom de var fastsat i ansøgningen om tilskud og ikke oversteg de oprindeligt godkendte beløb. Udgifterne kan endvidere dokumenteres gennem regninger og anden betalingsdokumentation. Endelig har IGF ikke taget højde for udgifter til vand og el, udgifter til særlige installationer samt for administrationsudgifter forbundet med benyttelse af eksterne samarbejdspartnere. Alle disse omkostninger blev ligeledes båret af EB L^{da}.

- 62 Sagsøgeren anfægter for det tredje de korrektioner, der er foretaget vedrørende afskrivning af fast ejendom og diverse leasingudgifter. Sagsøgeren gør gældende, at det af materialet vedrørende ansøgningen, som Kommissionen accepterede, fremgår, at investeringen i udstyr alene havde til formål at sikre de omhandlede uddannelsesforanstaltninger. På trods heraf har sagsøgeren foretaget afskrivningerne over ti måneder, hvilket svarer til den periode, der dækker kursusforberedelse samt egentlig undervisning. Sagsøgeren hævder endvidere at have fordelt værdien af den gennem leasing erhvervede ejendom over det antal år, som fremgår af leasingaftalen. Disse handlinger blev gennemført i overensstemmelse med både den til ESF indgivne ansøgning og de dagældende portugisiske bestemmelser. Sagsøgeren hævder i øvrigt, at de portugisiske skattemyndigheder accepterede de samlede leasingbetalinger vedrørende en lejeaftale, hvorfor de samlede betalinger vedrørende andre leasingarrangementer også bør accepteres fuldt ud.
- 63 I forlængelse af det forudgående anfører sagsøgeren for det fjerde andre forhold, der er usammenhængende. Sagsøgeren bemærker, at undervisernes lønninger for så vidt angår de i 1987 iværksatte aktiviteter er blevet godkendt »på en måde, som er fuldstændig arbitrær og stærkt afvigende, sammenholdt med andre foranstaltninger, som blev sat i værk af [denne] i 1988«. Endvidere har DAFSE godkendt flidspræmier til praktikanter og visse afskrivninger som tilskudsberettigede udgifter for så vidt angår 1987, men ikke for 1988.

- 64 For det femte gør sagsøgeren gældende, at selskabet forsømte at medtage diverse omkostninger i sin anmodning om saldoudbetaling af tilskuddet. Det begæres i stævningen, at disse omkostninger tages i betragtning.
- 65 Kommissionen anfægter disse argumenter og gør gældende, at anbringenderne ikke er begrundet.

2. Rettens bemærkninger

- a) Tilsidesættelsen af artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 og afgørelse 83/516
- 66 Sagsøgeren søger at godtgøre tilsidesættelsen af artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 og afgørelse 83/516 ved en række argumenter, som vil blive behandlet et for et.

Anbringendet vedrørende gennemførte besparelser

- 67 Sagsøgeren gør først de besparelser gældende, som selskabet har gennemført i forhold til den oprindelige ansøgning om tilskud.

- 68 Imidlertid kan det forhold, at sagsøgeren ikke har afholdt samtlige forudsatte udgifter, ikke medføre, at Kommissionen skal godkende de omhandlede omkostninger. Således er saldoudbetalingen af et tilskud afhængig af de med henblik på uddannelsesforanstaltningen faktisk afholdte udgifter (jf. Domstolens dom af 25.1.2001, sag C-413/98, Frota Azul-Transportes e Turismo, Sml. I, s. 673, præmis 27) inden for de rammer, som er fastsat i den oprindelige godkendelsesbeslutning.

Anbringendet vedrørende udeladelsen af visse omkostninger

- 69 Sagsøgeren påpeger også, at selskabet har forsømt at medtage et vist antal faktisk afholdte udgifter i sin anmodning om saldoudbetaling.
- 70 Sagsøgeren præciserede imidlertid under den mundtlige forhandling, at de omhandlede forhold, der er opregnet i stævningen, ikke lå til grund for ansøgningen. Det gælder under alle omstændigheder, at under et annullationssøgsmål i medfør af artikel 230 EF skal lovligheden af den pågældende fællesskabsretsakt bedømmes efter de faktiske omstændigheder, som institutionen var bekendt med på det tidspunkt, da retsaken blev udstedt. Kommissionen kan således ikke bebrejdes, at den ikke tog beløb, som sagsøgeren ikke havde ansøgt om før den anfægtede retsakts udstedelse, i betragtning.

Anbringendet om, at den omtvistede beslutnings begrundelse er fejlbehæftet

- 71 Sagsøgeren er af den opfattelse, at de anfægtede udgifter vedrørende benyttelsen af underleverancen, afskrivningerne og leasingudgifterne er berettigede.

- 72 Det følger af artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 2950/83, at Kommissionen kan nedsætte et tilskud fra ESF, såfremt dette ikke anvendes på de i godkendelsesbeslutningen fastsatte betingelser.
- 73 Endvidere har Retten ved dom af 27. januar 2000, Branco mod Kommissionen, (præmis 74), fastslået, at det fremgik af erklæringen om accept af godkendelsesbeslutningen, at sagsøgeren udtrykkeligt havde forpligtet sig til at overholde de gældende nationale og fællesskabsretlige regler. Retten har endvidere i denne forbindelse anført i præmis 75 i den ovenfor nævnte dom, at de portugisiske retsregler og EF-bestemmelserne gør anvendelsen af offentlige midler betinget af overholdelse af et krav om sund økonomisk forvaltning.
- 74 Det påhviler således Retten at prøve, hvorvidt Kommissionen har anvendt dette begreb korrekt.
- 75 I øvrigt kan anvendelsen af artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 indebære, at Kommissionen skal foretage en vurdering af komplekse faktiske og regnskabsmæssige forhold, idet den på dette område råder over et vidt skøn. Følgelig må Rettens prøvelse af disse vurderinger begrænse sig til efterprøvelsen af, at der ikke foreligger en åbenbart urigtig vurdering af sagens omstændigheder (Rettens domme af 15.9.1998, sag T-142/97, Branco mod Kommissionen, Sml. II, s. 3567, præmis 67, og forenede sager T-180/96 og T-181/96, *Mediocurso* mod Kommissionen, Sml. II, s. 3477, præmis 120, dom af 27.1.2000, Branco mod Kommissionen, præmis 76, samt domme af 14.5.2002, sag T-80/00, *Associação Comercial de Aveiro* mod Kommissionen, Sml. II, s. 2465, præmis 51, og sag T-81/00, *Associação Comercial de Aveiro* mod Kommissionen, Sml. II, s. 2509, præmis 50).

— Anbringenderne vedrørende benyttelsen af underleverancen

- 76 Det ligger fast, at sagsøgeren har givet EB L^{da} uddannelsesforanstaltninger, for hvilke førstnævnte havde modtaget tilskud fra ESF, i underleverance.
- 77 Hverken lovgivningen om ESF eller godkendelsesbeslutningen indeholder nogen bestemmelse, der er til hinder for at benytte underleverandører. Dog må en sådan fremgangsmåde ikke anvendes til kunstigt at øge omkostningerne til en uddannelsesforanstaltning i strid med kravet om sund økonomisk forvaltning (Rettens dom af 15.9.1998, Branco mod Kommissionen, præmis 77 og 78). Benyttelsen af en underleverandør skal således være begrundet i, at denne er i stand til at udføre visse klart afgrænsede, specialiserede opgaver, der er en del af den pågældendes sædvanlige virksomhed. Sagsøgeren anfægter ikke dette og har tværtimod betegnet EB L^{da} som en »specialiseret virksomhed« i sine skriftlige indlæg.
- 78 I denne sag fastslog IGF i sin beretning af 5. maj 1989, at EB L^{da} var sagsøgerens »største leverandør af tjenesteydelser«, eftersom virksomhedens faktura lød på 39 239 750 PTE for de to uddannelser for voksne og unge.
- 79 IGF bemærkede også, at EB L^{da} selv, i mangel af den rette struktur, havde givet tjenesteydelserne vedrørende såvel kursusforberedelse som selve undervisningen i underentreprise. IGF bemærkede navnlig i denne forbindelse, at kursusforberedelse for et beløb på 1 000 000 PTE var blevet givet i underentreprise til Cooperativa de Serviço na Área Administrativa de Empresas, CRL (herefter »andelsselskabet«), og at ud af de 16 000 000 PTE, som er afholdt i forbindelse med udbud af undervisning, er de 7 500 000 PTE blevet faktureret i dette andelsselskabs navn.

- 80 IGF bemærkede i den forbindelse, at andelsselskabets ledelse bestod af tre af sagsøgerens vigtigste medarbejdere, og at sagsøgeren havde præcis de samme selskabsdeltagere som EB L^{da}.
- 81 I mangel af en forklaring på nytten af EB L^{da}'s deltagelse og i lyset af den oppustning af omkostningerne, som var en følge af de tre selskabers deltagelse, stillede IGF i forslag, at der ikke blev taget hensyn til de ved deltagelsen af EB L^{da} skabte omkostninger, og at alene de beløb, der direkte vedrørte undervisningen, blev taget i betragtning.
- 82 IGF undersøgte de forskellige afholdte udgifter i dette lys. IGF nedsatte omkostningerne vedrørende aflønning af undervisere, i det omfang den anvendte timetakst var højere end de grænser, der var fastsat i en portugisisk bekendtgørelse. Sagsøgeren hævder derimod, at omkostningerne vedrørende undervisningspersonale er beregnet i overensstemmelse med denne bekendtgørelse, uden dog at underbygge denne påstand.
- 83 For så vidt angår det beløb, som andelsselskabet fakturerede EB L^{da} for kursusforberedelse, bemærkede IGF, at det eneste bilag, der dokumenterede disse tjenesteydelser, ikke gjorde det muligt at vise forbindelsen til de uddannelsesforanstaltninger, som var dækkede af det tilskud, der var tildelt sagsøgeren.
- 84 I øvrigt forsømte Kommissionen ikke, i modsætning til hvad sagsøgeren hævder, at tage højde for øvrige omkostninger, såsom el, vand, telefon, varme og kontormateriel. Det følger således af IGF's beretning, til hvilken Kommissionen henviser, at de omhandlede omkostninger faktisk blev taget i betragtning, i det omfang de vedrørte den omhandlede foranstaltning direkte. Øvrige omkostninger blev genstand for en vægtning i forhold til deres betydning for den støttede aktivitet.

- 85 På baggrund af de ovenstående forhold har IGF ikke anlagt et åbenbart urigtigt skøn, da det fandt deltagelsen af EB L^{da} og andelselskabet økonomisk uforklarlig. Således kunne navnlig EB L^{da} betragtes som en kunstig konstruktion, der under ingen omstændigheder kunne anses for egentlig »specialiseret« i det arbejde, som blev denne betroet af sagsøgeren. EB L^{da} har i praksis kun fungeret som mellemed, for hvilket denne har oppebåret en fortjeneste eller kommission. I øvrigt tog IGF og efterfølgende Kommissionen skridt, der havde forsvarlig finansiel forvaltning for øje, og som ikke berører tilskudsmodtageren ud over, hvad der er nødvendigt af hensyn til dette formål. Kommissionen så således kun bort fra de omkostninger, der ikke havde forbindelse til de godkendte foranstaltninger, og som oversteg de faktisk afholdte omkostninger. Den har endvidere kun afvist de omkostninger, som er skabt af en ordning, der kunstigt forøger antallet af nødvendige deltagere, idet de forskellige anvendte led, i mangel af forklaringer fra sagsøgeren, må anses for ikke at have bibragt nogen reel yderligere værdi. I andre tilfælde end de særlige omstændigheder i denne sag har Kommissionens derimod ikke haft til hensigt at udelukke en modtager af et tilskud fra at gøre brug af en underleverance.

— Anbringenderne vedrørende afskrivninger og leasing

- 86 Sagsøgeren sammenkæder i sin stævning spørgsmålet om afskrivninger med leasingsspørgsmålet. Sagsøgeren anfægter den måde, hvorpå IGF og efterfølgende Kommissionen har opfattet »afskrivningerne« af lejeomkostningerne.
- 87 For så vidt angår »leje af det udstyr«, som blev benyttet, bemærkede IGF, at på trods af det forhold, at sagsøgeren gjorde brug af udstyr, som denne disponerede over i kraft af leasingarrangementer, svarede de beløb, som blev omkostningsført, ikke til den faktiske leje, der blev betalt til det udlejende selskab, men til en afskrivning af aktiverne med en sats på 33,33% om året. IGF skønnede, at denne sats var for høj, og har anvendt en sats på 20%. Sagsøgeren hævder imidlertid at have efterlevet de dagældende portugisiske regnskabsregler, men giver ikke yderligere oplysninger herom og underbygger ikke sit standpunkt.

- 88 IGF korrigerede endvidere sagsøgerens regnskaber, idet der ved bogføringen var foretaget dobbeltposter af visse omkostningsbeløb. IGF foretog endvidere regnskabskorrektion på grund af poster, der lå forud for foranstaltningernes begyndelsestidspunkt, dvs. juni måned 1987 og ikke april måned, således at de omkostninger, der skulle tages i betragtning, kun kunne vedrøre en periode på syv måneder og ikke ni. Sagsøgeren påberåber sig i denne forbindelse, at det omhandlede udstyr blev benyttet til undervisningsforberedelsen. Sagsøgeren har ikke forklaret standpunktet nærmere, ligesom det ikke er blevet underbygget.

— Anbringendet vedrørende den manglende sammenhæng i Kommissionens argumentation

- 89 Endelig mener sagsøgeren at have påvist manglende sammenhæng fra Kommissionens side. Sagsøgeren hævder, at lønnen til underviserne vedrørende den aktivitet, der blev sat i gang i 1987, blev godkendt »på en på en måde, som er fuldstændig arbitrær og stærkt afvigende, sammenholdt med andre foranstaltninger, som blev sat i værk af sagsøgeren i 1988«. Dette anbringende kan ikke antages til realitetsbehandling på grund af dets manglende præcision. Det er endvidere heller ikke underbygget. Sagsøgeren gør også gældende, at DAFSE godkendte praktikanternes flidspræmier og afskrivningerne som tilskudsberettigede udgifter for 1987, hvilket er det modsatte af den holdning, som blev antaget vedrørende en foranstaltning, der blev iværksat i 1988. Det er imidlertid endnu engang således, at anbringendet er uunderbygget, og sagsøgeren præciserer ikke, hvilke afskrivninger det drejer sig om.

Anbringendet vedrørende tilsidesættelse af forordning nr. 2950/83

- 90 Sagsøgeren har på ingen måde underbygget sin helt generelle kritik med overbevisende og præcis dokumentation, egnet til at så tvivl om de i den anfægtede beslutning indeholdte vurderinger af de faktiske omstændigheder. Det følger heraf,

at denne kritik udgør et klart utilstrækkeligt grundlag for at finde, at Kommissionen har foretaget en åbenbart urigtig vurdering af sagens omstændigheder (Rettens dom af 12.12.1996, sag T-380/94, AIUFASS og AKT mod Kommissionen, Sml. II, s. 2169, præmis 59), da den tilsluttede sig IGF's opfattelse, ifølge hvilken den omhandlede undervisning ikke havde efterlevet de krav til en forsvarlig finansiel forvaltning, som var en del af de oprindelige godkendelsesbetingelser.

- 91 Det følger heraf, at Kommissionen ikke har tilsidesat artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 2950/83.

b) Tilsidesættelsen af velerhvervede rettigheder

- 92 Ganske vist tillægger en godkendelsesbeslutning modtageren af tilskud fra fonden en ret til at kræve betaling af tilskuddet, men det forholder sig kun således under forudsætning af, at tilskuddet er blevet anvendt i overensstemmelse med de betingelser, der er fastsat i denne beslutning (Rettens dom af 15.9.1998, Branco mod Kommissionen, præmis 105, og af 27.1.2000, Branco mod Kommissionen, præmis 94).
- 93 Det følger af præmis 71 ff. ovenfor, at Kommissionen ikke har anlagt et åbenbart urigtigt skøn ved at finde, at den støttede undervisning ikke blev gennemført under overholdelse af betingelserne i den oprindelige godkendelsesbeslutning.
- 94 Således havde sagsøgeren ikke krav på at få udbetalt det omhandlede saldobeløb.
- 95 De to første anbringender er således uden grundlag.

B — Det tredje anbringende vedrørende tilsidesættelse af princippet om den berettigede forventning og retssikkerhedsprincippet

96 Dette anbringende består af to led.

1. Det første led (berettiget forventning skabt af attesteringen af de regnskabsmæssige oplysninger i anmodningen om udbetaling)

a) Parternes argumenter

97 Sagsøgeren hævder, at DAFSE's attestation i 1988 af den faktiske og regnskabsmæssige rigtighed af oplysningerne i anmodningen om saldoudbetaling skabte en ret for selskabet til at modtage tilskudsbeløbet.

98 Den anfægtede retsakt rejser tvivl om denne beslutning, uden at sagens faktiske omstændigheder er ændrede. Navnlig har de portugisiske domstole henlagt de retssager, der var indledt mod sagsøgeren, hvormed mistanken om uregelmæssigheder, som formodedes at foreligge for sagsøgerens vedkommende, er faldet bort.

99 Endvidere bemærker sagsøgeren, at kompetencen til at foretage attestation i Portugal alene tilkommer DAFSE.

- 100 Den i 1988 foretagne attestation skabte en berettiget forventning om udbetaling hos sagsøgeren, som kun kunne anfægtes af Kommissionen, såfremt betingelserne i den oprindelige godkendelsesbeslutning ikke var blevet overholdt, og ikke på grundlag på en anden vurdering, der efterfølgende bestrider attesterede omkostninger og udgifter.
- 101 Kommissionen tilbageviser disse argumenter og hævder, at anbringendet ikke er underbygget.

b) Rettens bemærkninger

- 102 Retten til at påberåbe sig beskyttelsen af en berettiget forventning er betinget af, at tre betingelser er opfyldt. For det første, at præcise, ubetingede og sammenhængende forsikringer, der hidrører fra en pålidelig kilde med den nødvendige bemyndigelse, er fremsat af en fællesskabsmyndighed over for parten. For det andet, at disse forsikringer er af en sådan art, at de er egnede til at skabe en berettiget forventning hos den, til hvem de er rettet. For det tredje skal forsikringerne være i overensstemmelse med gældende regler (Rettens dom af 6.7.1999, sag T-203/97, Forvass mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 129, og II, s. 705, præmis 70, og af 7.11.2002, sag T-199/01, G mod Kommissionen, Sml. Pers. I-A, s. 207, og II, s. 1085, præmis 38).
- 103 I denne sag kan den omstændighed, at en national myndighed i første omgang har attesteret den faktiske og regnskabsmæssige rigtighed af oplysningerne i anmodningen om saldoudbetaling, ikke skabe en berettiget forventning hos tilskudsmodtageren om saldoudbetaling.
- 104 For det første følger det af artikel 2, stk. 2, i afgørelse 83/516, at de berørte medlemsstater garanterer, at de af ESF finansierede foranstaltninger gennemføres

forsvarligt. Endvidere kan Kommissionen i medfør af artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 efterprøve ansøgninger om saldoubbetaling »med forbehold af den kontrol, der foretages af medlemsstaterne«. Disse forpligtelser og beføjelser for medlemsstaterne er ikke underlagt nogen tidsbegrænsning. Det følger heraf, at attesteringen af den faktiske og regnskabsmæssige rigtighed af oplysningerne i en anmodning om saldoubbetaling vedrørende en undervisningsforanstaltning, jf. artikel 5, stk. 4, andet punktum, i forordning nr. 2950/83, ikke afskærer en medlemsstat fra senere at tage anmodningen om saldoubbetaling op til fornyet behandling (Domstolens kendelse af 12.11.1999, sag C-453/98 P, Branco mod Kommissionen, Sml. I, s. 8037, præmis 77, og Frota Azul-Transportes e Turismo-dommen, præmis 62). Der er i øvrigt intet til hinder for, at DAFSE, med henblik på at foretage en sådan fornyet behandling, gør brug af et organ som IGE, der er specialiseret i regnskabsmæssig og finansiell revision (kendelsen i sagen Branco mod Kommissionen, præmis 78, og dom af 27.1.2000, Branco mod Kommissionen, præmis 68).

- 105 For det andet tillægger artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 Kommissionen enekompetence til at træffe den endelige beslutning vedrørende ansøgningen om saldoubbetaling. Følgelig var Kommissionen ikke bundet af den attesterings, som DAFSE havde meddelt. Denne attesterings kunne derfor ikke fremstå som en forsikring vedrørende saldoubbetaling, der hidrørte fra en myndighed med den nødvendige kompetence hertil.
- 106 For det tredje er den endelige beslutning i medfør af ovennævnte bestemmelse betinget af, at tilskudsmodtageren efterlever de betingelser, som er fastsat for tilskuddet (kendelsen af 12.11.1999 i sagen Branco mod Kommissionen, præmis 87-89). Imidlertid har behandlingen af de to første anbringender vist, at Kommissionen ikke begik åbenlyse fejl i den vurdering, hvorved den fandt, at sagsøgeren ikke havde opfyldt kravene til en sund økonomisk forvaltning, som var en del af de betingelser, som det omhandlede tilskud var undergivet.
- 107 For det fjerde kunne sagens forløb ikke give anledning til nogen som helst berettiget forventning hos sagsøgeren. Ved skrivelse af 30. juli 1990 pålagde DAFSE således sagsøgeren at tilbagebetale myndigheden forskuddene fra ESF og Den Portugisiske Republik. Sagsøgeren blev derefter informeret om, at der forelå en formodning som uregelmæssigheder, jf. artikel 7 i beslutning 83/673, og informeredes efterfølgende

om, at der var indledt en undersøgelse ved Tribunal de Instrução Criminal da Comarca de Porto angående bedrageri i forbindelse med opnåelse af tilskud til foranstaltninger vedrørende erhvervsuddannelse finansieret af fonden og uretmæssig anvendelse heraf. Sagsøgeren blev endvidere underrettet om en beslutning om suspension af det omhandlede tilskud, som selskabet derefter anfægtede ved et sagsanlæg med påstand om annullation, som ikke blev taget til følge. Endelig modtog sagsøgeren, efter at straffesagen var henlagt på grund af forældelse, et udkast til beslutning om nedsættelse af tilskuddet til udtalelse.

- 108 Det forhold, at straffesagen, som blev indledt mod sagsøgeren, blev henlagt, kan ikke understøtte dennes påståede berettigede forventning om udbetaling af tilskuddet. Det følger af artikel 6 i forordning nr. 2950/83, at fællesskabsretten ikke anser den urigtige anvendelse af tilskud fra ESF for en strafbar handling (jf. Domstolens dom af 8.7.1999, sag C-186/98, Nunes og de Matos, Sml. I, s. 4883, præmis 7 og 8). Det følger således, at selv om princippet om god forvaltningsskik, der medfører, at fællesskabsinstitutioner skal træffe afgørelse på et fuldt oplyst sagsgrundlag, tillader Kommissionen at udsætte sin endelige afgørelse, når en national domstol finder det nødvendigt at tage stilling til, hvorvidt der er begået bedrageri, forhindrer det imidlertid ikke Kommissionen i at undersøge, om den kan nedsætte sin støtte på baggrund af IGF's administrative undersøgelse, der fulgte efter den på grund af forældelse foretagne henlæggelse af straffesagen.

- 109 Det første led i det tredje anbringende er følgelig ikke begrundet.

2. Den anden del (retsikkerhed under forløbet af en sagsbehandlingstid, der ikke er rimelig, og tilsidesættelse af en berettiget forventning)

a) Parternes argumenter

- 110 Sagsøgeren gør gældende, at princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og retssikkerhedsprincippet er blevet overtrådt, idet Kommissionen er forpligtet til at træffe afgørelse inden for en rimelig frist, uanset at den ikke er bundet af en bestemt frist.

- 111 Imidlertid er den periode på 15 år, som gik forud for vedtagelsen af den anfægtede beslutning, uforholdsmæssigt lang. Sagsøgeren mener navnlig, at henlæggelsen af straffesagen fjernede enhver begrundelse for ikke at anerkende dennes anmodning om udbetaling.
- 112 Sagsøgeren anfører endvidere, at efterhånden som denne periode skred frem, gav den anledning til en berettiget forventning hos selskabet om, at Kommissionen ville træffe afgørelse i overensstemmelse med attestationen fra DAFSE, der i 1988 godkendte anmodningen om saldoudbetaling.
- 113 Kommissionen anfægter disse argumenter og gør gældende, at anbringendet ikke er begrundet.

b) Rettens bemærkninger

Spørgsmålet om rimeligheden af den omhandlede periode og retssikkerhedsspørgsmålet

- 114 Det er fast retspraksis, at det må vurderes ud fra den enkelte sags konkrete omstændigheder, om varigheden af en administrativ procedure kan anses for rimelig, herunder navnlig den sammenhæng, hvori sagen indgår, de forskellige led af den administrative procedure, sagens kompleksitet og dens betydning for de involverede parter (Rettens dom af 19.3.1997, sag T-73/95, Oliveira mod Kommissionen, Sml. II, s. 381, præmis 4, af 22.10.1997, forenede sager T-213/95 og T-18/96, SCK og FNK mod Kommissionen, Sml. II, s. 1739, præmis 57, af 15.9.1998, forenede sager T-180/96 og T-181/96, Mediocurso mod Kommissionen, Sml. II, s. 3477, præmis 61, og af 16.9.1999, sag T-182/96, Partex mod Kommissionen, Sml. II, s. 2673, præmis 177).

- 115 Det er denne fremgangsmåde, der skal følges, når rimeligheden af den periode, der forløb mellem indleveringen af sagsøgerens anmodning om saldoudbetaling i juli 1988 og vedtagelsen af den anfægtede beslutning den 23. oktober 2002, skal vurderes.
- 116 Mellem juli 1988 og maj 1989 reviderede DAFSE sagsøgerens regnskaber, og IGF udførte i medfør af artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 en dybtgående finansiel revision med henblik på at fastlægge de faktiske og regnskabsmæssige forhold vedrørende de af EB L^{da} afholdte udgifter.
- 117 Idet der var grundlag for mistanke om uregelmæssigheder, afventede DAFSE og Kommissionen de portugisiske domstoles afgørelse i den mod sagsøgeren rejste straffesag. Retten har i dom af 27. januar 2000 i sagen Branco mod Kommissionen, præmis 51, accepteret, at »når der i den foreliggende sag på baggrund af IGF's beretning var rejst alvorlig tvivl hos Kommissionen om, hvorvidt tilskuddene var blevet anvendt forskriftmæssigt, og der endvidere, da Kommissionen blev opfordret til at handle, verserede en straffesag — der angik visse dispositioner i forbindelse med de finansierede projekter — mod tilskudsmodtageren ved en portugisisk retsinstans, var Kommissionen ikke forpligtet til at træffe en endelig beslutning vedrørende anmodningen om udbetaling af saldobeløbet«.
- 118 Det var således først efter, at Kommissionen i juli 2001 blev underrettet af de portugisiske myndigheder om, at straffesagen var blevet henlagt, at det stod klart, at sagen ikke ville få et videre strafferetligt forløb. Den måtte derfor genåbne undersøgelsen på det administrative niveau med så meget mere forsigtighed og grundighed, da der ikke var afsagt nogen dom vedrørende sagsøgerens adfærd, og idet straffesagen, efter anke, var blevet henlagt alene med den begrundelse, at der var indtrådt forældelse.

- 119 Med den forsigtighed, som blev dikteret af den i foranstående præmis beskrevne omstændighed, forberedte Kommissionen herefter et udkast til beslutning om nedsættelse af tilskuddet på baggrund af konklusionerne i IGF's beretning. I medfør af artikel 6, stk. 1, i forordning nr. 2950/83 sendte Kommissionen herefter den 8. januar 2002 dette udkast til de portugisiske myndigheder til udtalelse. Sagsbehandlingen var stillet i bero, mens medlemsstaten selv underrettede sagsøgeren om dette udkast. Sagsøgeren fremsatte ikke bemærkninger inden for den fastsatte frist. Den 24. april 2002 meddelte DAFSE Kommissionen, at myndigheden for sin del ikke havde nogen indvendinger mod beslutningsudkastet. Kommissionens tjenestegrene indhentede derefter samtykke til beslutningsudkastet fra Generaldirektoratet for Budgettet, fra Juridisk Tjeneste og fra Generaldirektoratet for Finansiell Kontrol. Den anfægtede beslutning blev vedtaget den 23. oktober 2002.
- 120 Det følger af dette hændelsesforløb, af samspillet mellem de judicielle og administrative procedurer, både på nationalt plan og på fællesskabsplan, og den omstændighed, at det i sidste ende ikke var muligt at støtte sig til en dom i straffesagen, at hver enkelt fase i sagsbehandlingen forud for vedtagelsen af den anfægtede beslutning blev afviklet inden for en rimelig frist.
- 121 Sagsøgeren hævder imidlertid, at den relevante periode strækker sig frem til den 31. juli 2003, da der blev givet meddelelse om den anfægtede beslutning, hvilket påhvilede de nationale myndigheder.
- 122 Under de i denne sag foreliggende omstændigheder må det dog bemærkes, at Kommissionen rettidigt gav meddelelse om den anfægtede beslutning til dennes adressat, Den Portugisiske Republik, som det herefter påhvilede at underrette sagsøgeren om beslutningen. Det er korrekt, at Den Portugisiske Republik foretog underretningen med forsinkelse, men dette kan ikke bebrejdes Kommissionen. Alene forsinkelser, som kan tilregnes Kommissionen, kan lede til den konklusion, at denne ikke har overholdt en rimelig frist. Således kan den påståede retsikkerhed,

som sagsøgeren forbinder med denne forsinkelse, ikke føre til, at den anfægtede beslutning annulleres

Den berettigede forventning skabt af det tidsrum, Kommissionen brugte på at træffe afgørelse

123 Sagsøgeren hævder, at det urimelige tidsrum, Kommissionen brugte på at træffe afgørelse vedrørende ansøgningen om saldoudbetaling af tilskuddet, førte til, at der hos selskabet opstod en berettiget forventning om betaling heraf.

124 Når henses til, hvad der er fastslået ovenfor i præmis 120 og 122, er dette argument imidlertid støttet på en fejlagtig forudsætning og må forkastes. Endvidere forudsætter en berettiget forventning navnlig, at præcise, ubetingede og sammenhængende forsikringer, der hidrører fra en pålidelig kilde med den nødvendige bemyndigelse, er fremsat af en fællesskabsmyndighed over for parten. Som allerede bemærket (jf. præmis 102-109 ovenfor), var det imidlertid ikke tilfældet i denne sag.

125 Ydermere har behandlingen af anbringendets første led vist, at DAFSE's oprindelige attestation og sagsbehandlingens forløb ikke kan danne grundlag for en berettiget forventning om denne udbetaling.

126 Under disse omstændigheder må begge det tredje anbringendes to led forkastes.

C — *Det fjerde anbringende vedrørende tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet*

1. *Parternes argumenter*

127 Ifølge sagsøgeren har Kommissionen tilsidesat proportionalitetsprincippet ved at have undladt at overholde sin forpligtelse til at refundere de lovligt afholdte udgifter vedrørende uddannelsesforanstaltningen i henhold til den oprindelige godkendelsesbeslutning.

128 Dette anfægtes af Kommissionen.

2. *Rettens bemærkninger*

129 I denne sag er de nedsættelser, som Kommissionen har gennemført, direkte afledt af de retsstridige forhold, som de portugisiske myndigheder har underrettet Kommissionen om, og har alene til formål at udelukke godtgørelse af uretmæssige eller uforholdsmæssige udgifter.

130 Disse nedsættelser er således i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.

131 Herefter må det fjerde anbringende forkastes.

132 Som følge heraf må Kommissionen frifindes i det hele.

Sagens omkostninger

- 133 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgeren har tabt sagen, bør det pålægges sagsøgeren at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Kommissionens påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Femte Afdeling)

- 1) **Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes.**
- 2) **Sagsøgeren betaler sagens omkostninger.**

Vilaras

Dehousse

Šváby

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 30. juni 2005.

H. Jung

M. Vilaras

Justitssekretær

Afdelingsformand